

Студент 5 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

РОЗРОБКА ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ДП "АВТОТРЕЙДИНГ-ХАРКІВ"

Анотація. Розглянуто шляхи удосконалення системи управління оборотними активами за допомогою змін в обліковій політиці підприємства, що, у свою чергу, призведе до підвищення ліквідності та платоспроможності.

Аннотация. Рассмотрены пути улучшения системы управления оборотными активами с помощью измененной в учетной политике, что, в свою очередь, приведет к повышению ликвидности и платежеспособности.

Annotation. Ways to improve management of current assets, with changes in accounting policies, which in turn leads to improved liquidity and solvency have been considered in the article.

Ключові слова: оборотні активи, методи вибуття запасів, метод середньозваженої собівартості, метод ціни продажу, резерв сумнівних боргів, методи визначення резерву сумнівних боргів, коефіцієнт сумнівності.

Розвиток ринкових відносин в Україні вимагає нових підходів до управління економікою як на макрорівні, так і на рівні окремих підприємств. Особливого значення набувають проблеми створення таких механізмів управління фінансами підприємств, які б відповідали ринковим умовам господарювання та забезпечували достатній рівень платоспроможності, ліквідності, прибутковості. У сучасних умовах для більшості вітчизняних підприємств типовим наслідком кризових явищ їх економічного розвитку стала гостра нестача необхідного обсягу оборотних активів, що істотно позначається на ефективності господарювання. Тому одним із найактуальніших завдань у напрямі забезпечення фінансової стійкості вітчизняних підприємств є суттєве вдосконалення управління оборотними активами. Передумовою ефективного управління оборотними активами є досконала сформована облікова політика, яка дозволить досягти оптимальних обсягів наявності оборотних активів для успішного функціонування підприємства. Необхідність розробки науково обґрунтованих рекомендацій щодо формування та реалізації облікової політики підприємства стосовно оборотних активів зумовили актуальність теми дослідження.

Питання формування та реалізації облікової політики підприємств знайшли відображення в працях таких вчених, як: Барановська Т. В., Береза С. Л., Білуха М. Т., Бутинець Ф. Ф., Гаврилюк В. М., Гливенко В. В., Житний П. Є., Завгородній В. П., Зубко А. Б., Івченко Л. В., Лебедзевич Я. В., Лень В. С., Ліник В. Г., Кірейцев Г. Г., Кужельний М. В., Маляревський Ю. Д., Патарідзе М. В., Пушкар М. С., Рожелюк В. М., Свірко С. В., Сопко В. В., Сторожук Т. М. Незважаючи на значні наукові напрацювання, доводиться констатувати невідповідність теоретичних та практичних розробок реаліям української дійсності. У сучасних умовах процесу формування облікової політики приділяється недостатня увага, як з боку працівників бухгалтерської служби, так і з боку власників та адміністрації підприємства. Тому проблема формування та реалізації облікової політик підприємства потребує подальшого вивчення.

Метою дослідження є надання практичних рекомендацій щодо удосконалення облікової політики ДП "Автотрейдинг-Харків" відносно оборотних активів для ефективного управління діяльністю.

Ринкові принципи господарювання змінили умови функціонування підприємств. Запорукою їх стабільного розвитку є фінансова стійкість, за якої, раціонально керуючи фінансовими ресурсами, апарат управління підприємства здатний забезпечити безперебійний і стабільний процес виробництва продукції. Значна частина цих фінансових ресурсів спрямовується на формування оборотних активів. Від того, наскільки обґрунтований їх розмір і склад з урахуванням особливостей функціонування підприємства, залежить ефективність діяльності самого підприємства.

Для того щоб підприємство могло ефективно управляти оборотними активами, йому потрібно розробити досконалу облікову політику відносно запасів та дебіторської заборгованості. Від чого, у свою чергу, залежить ліквідність та платоспроможність підприємства, бо оборотні активи згідно з П(С)БО 2 "Баланс" – це грошові кошти та їх еквіваленти, які не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації або споживання протягом операційного циклу, або протягом дванадцяти місяців з дати балансу [1]. Тобто вони є найбільш мобільними активами підприємства, управління якими дозволить зберегти стійкий фінансовий стан. ДП "Автотрейдинг-Харків", що аналізується, є офіційним дилером у Харківській області з продажу і сервісного обслуговування автомобілів марок Skoda, Seat, Ford і Hyundai, для якого вирішення проблеми ефективного розвитку та зростання потенціалу в умовах фінансової кризи вимагає формування якісно нової системи управління запасами, в якій головну роль відіграє система їх ідентифікації як об'єктів обліку та методів оцінки. У Наказі "Про облікову політику" ДП "Автотрейдинг-Харків" зазначено, що при реалізації однорідних товарно-матеріальних цінностей використовувати метод за оцінкою середньозваженої собівартості запасів на дату реалізації. Цей метод передбачає, що оцінка проводиться за кожною одиницею запасів діленням сумарної вартості залишку таких запасів на початок звітного місяця і вартості одержаних у звітному місяці запасів на сумарну кількість запасів на початок звітного місяця та одержаних у звітному місяці запасів. Отже, при різних цінах на один і той же вид запасів обчислюється їх середня ціна, за якою згодом оцінюється списання запасів. Метод застосовується окремо

ДП "Автотрейдинг-Харків" займається роздрібною діяльністю, тому доцільніше буде застосовувати метод ціни продажу при вибутті запасів, у якому собівартість реалізованих товарів визначається як різниця між продажною (роздрібною) вартістю реалізованих товарів і сумою торговельної націнки на ці товари. Цей метод можуть застосовувати підприємства, що мають значну та змінну номенклатуру товарів з приблизно однаковим рівнем торговельної націнки. У цьому випадку облік повинен вестись на субрахунок 282 "Товари в торгівлі", що є більш розповсюдженим для підприємств, що займаються роздрібною торгівлею.

У процесі господарської діяльності ДП "Автотрейдинг-Харків" виникають розрахунки між підприємствами та організаціями, фізичними особами за товари, роботи, послуги, результатом чого може бути виникнення дебіторської заборгованості.

Стан розрахунків з дебіторами суб'єкта господарювання значною мірою впливає на його фінансовий стан, тому підприємство повинно стежити за строками погашення дебіторської заборгованості з метою її достовірної оцінки. Так, акумулювання коштів у дебіторську заборгованість призводить до неспроможності підприємства здійснити своєчасно розрахунки за придбані виробничі запаси, за нарахованою заробітною платою, за податками, зборами та іншими обов'язковими платежами. Саме тому облік дебіторської заборгованості, контроль за своєчасним її погашенням та запобіганням безнадійним боргам займають особливе місце у колі завдань та функцій управління [3].

Одним із важливих етапів формування і достовірного визначення величини активів підприємства, справедливого відображення стану розрахунків з дебіторами є резерв сумнівних боргів, який згідно з П(С)БО 10 "Дебіторська заборгованість" має створюватися для визначення суми чистої реалізаційної вартості поточної дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги [4].

На ДП "Автотрейдинг-Харків" не створюється резерв сумнівних боргів, бо вважається, що в цьому нема потреби. Але зважаючи на збільшення питомої ваги дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги у 2010 році, що є негативною тенденцією для підприємства, для покращення ситуації, запропонуємо застосовувати резерв сумнівних боргів для оцінки дебіторської заборгованості. Формування резерву сумнівних боргів обумовлено принципом обачності, відповідно до якого метод оцінки, який використовують у бухгалтерському обліку, повинен запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів та доходів підприємства. Таким чином, резерв сумнівних боргів виступає в ролі інструмента коригування оцінки дебіторської заборгованості [3].

Сьогодні існують різні методи нарахування резерву сумнівних боргів, вибір яких визначено у П(С)БО 10 "Дебіторська заборгованість" та суттєво впливає на кінцеві показники діяльності підприємства. Відповідно до П(С)БО 10 сума резерву сумнівних боргів визначається за одним із двох методів: абсолютної суми сумнівної заборгованості та застосування коефіцієнта сумнівності [5].

Метод застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості передбачає, що величина резерву визначається на підставі аналізу платоспроможності окремих дебіторів. На ДП "Автотрейдинг – Харків" його не доцільно використовувати, бо підприємство має значну кількість дебіторів, серед яких переважають фізичні особи. Для застосування даного методу виникає потреба у відповідних даних для оцінки фінансового стану дебіторів.

За умови, що ДП "Автотрейдинг-Харків" має значну кількість операцій, доцільним є застосування іншого методу формування резерву сумнівних боргів – методу застосування коефіцієнта сумнівності. Останній базується на статистичних розрахунках (обчисленні відповідного коефіцієнта сумнівності). З метою застосування цього методу підприємству слід проаналізувати інформацію за декілька попередніх звітних періодів щодо виникнення безнадійної заборгованості за продукцію, товари, роботи або послуги. П(С)БО 10 передбачає два способи розрахунку коефіцієнта сумнівності [5]: 1) визначення питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг на умовах наступної оплати; 2) на основі класифікації дебіторської заборгованості підприємство самостійно визначає групи за строками непогашення поточної дебіторської заборгованості та періоди спостереження.

Обидва методи мають свої недоліки. Так, застосування методу оцінки величини резерву сумнівних боргів на основі класифікації дебіторської заборгованості містить ряд умов та обмежень, що негативно позначається на його точності та достовірності. Для розрахунку цим способом потрібно, щоб підприємство мало визнану безнадійну заборгованість. Крім того, не зовсім обґрунтованим є застосування показника безнадійної заборгованості для розрахунку сумнівної заборгованості. Колись списана заборгованість не може відкоригувати в балансі поточну дебіторську заборгованість з метою надання користувачам об'єктивної інформації.

Застосування методу питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході від реалізації продукції може призвести до ситуації, коли резерв сумнівних боргів арифметично буде більше ніж показник дебіторської заборгованості у балансі. І хоча п.8 П(С)БО 10 наголошує, що залишок резерву сумнівних боргів на дату балансу не може бути більшим, ніж сума дебіторської заборгованості на ту саму дату, зрозуміло, що ця особливість методу є мінусом при аналізі позитивних та негативних моментів застосування існуючих способів розрахунку сумнівних боргів. Цей метод спирається на інформацію про джерело можливих безнадійних боргів, яким є такий чистий дохід, тобто як база розрахунків виступає показник, що не містить інформацію про минулі періоди [4].

Більш доцільним буде застосовувати у діяльності ДП "Автотрейдинг-Харків" розрахунок резерву сумнівних боргів за методом класифікації дебіторської заборгованості.

Сьогодні можна застосовувати декілька методів оцінки запасів, кожен з яких має свої переваги та недоліки. Дуже важливо обрати той метод, який дозволяє найточніше провести оцінку з урахуванням інтересів власників підприємства та специфіки діяльності. У бухгалтерському обліку дуже важлива не кількість методів оцінки запасів, а їх безперечно позитивний вплив при прийнятті рішень щодо ціноутворення на вироблену продукцію та оцінку фінансових результатів діяльності суб'єкта господарювання. Достовірне формування резерву сумнівних боргів дозволить більш ефективно здійснювати управління та контроль за дебіторською заборгованістю, уникнувши при цьому ризиків неплатоспроможності. У дослідженні було надано рекомендації щодо змін в обліковій політиці ДП "Автотрейдинг-Харків" для вдосконалення системи управління оборотними активами, що, у свою чергу, підвищить платоспроможність та ліквідність підприємства. Перспективами досліджень у цьому напрямі є подальше вивчення методів управління оборотними активами.

Наук. керієн. Пасенко Н. С.

bin/laws/main.cgi?nreg=z0396-99. 2. Гречан А. П. Стан управління оборотними активами в економіці України / А. П. Гречан, О. С. Бондаренко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 6. – С. 209–214. 3. Боярова О. А. Резерв сумнівних боргів як обачний інструмент впливу на діяльність підприємства / О. А. Боярова, Н. П. Кузик // Облік і фінанси АПК. – 2010. – № 4. – С. 41–44. 4. Федорченко О. Є. Удосконалення створення і обліку резерву сумнівних боргів / О. Є. Федорченко // Збірник наукових праць ЧДТУ. – 2008. – № 21. – С. 131–134. 5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 "Дебіторська заборгованість", затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 8.10.99 № 237, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO10.aspx>. 6. Гончаренко Т. В. Особливості обліку сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості в сучасних умовах / Т. В. Гончаренко // Збірник наукових праць ЧДТУ. – 2008. – № 21(2). – С. 137–140.